

17713

Գրութեան քերականութիւն

ՀՐԱՀԱՆԳ

ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՅԵՎ, ԳՅՈՒՂԱԿԱՆ ԽՈՐ-
ՀՈՒՐԳՆԵՐԻ ԸՆՏՐՈՒԹՅԱՆ ՅԵՎ ԽՈՐՀՈՒՐԳ-
ՆԵՐԻ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐՆԵՐ ՀՐԱՎԻՐԵԼՈՒ
ՄԱՍԻՆ

17713

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Հ. Ս. Խ. Հ. ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ, ԳՈՐԾԱԴԻՐ ԿՈՄԻՏԵՅԻ

ՅԵՐԵՎԱՆ

1927 թ.

17.06.2013

17713

MAR 2010

324

2-94

ւլ

ՎՈՐՈՇՈՒՄ ՀՍԽՅ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԴԻՐ ԿՈՄԻՏԵՅԻ ՆԱԽԱԳԱՅՈՒԹՅԱՆ

ՔԱՂՎԱԿՆ ԶԵՎ ԳՅՈՒՂԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԳՆԵՐԻ ԸՆՏ-
ՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՅԵՎ ԽՈՐՀՈՒՐԳՆԵՐԻ ՀԱՄԱԳՈՒՍԱՐ-
ՅԵՐ ՀՐԱՎԻՐԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՀՐԱՀԱՆԳԸ ՀԱՍՏԱՏԵ-
ԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

1927 թ. դեկտեմբերի 21-ին

Ի փոփոխումն և ի լրացումն ՀՍԽՀ կենտրոնական
Գործադիր կոմիտեյի Նախագահության 1926 թ. դեկտեմ-
բերի 22-ի «Քաղաքային և գյուղական խորհուրդների ընտ-
րությունների և խորհուրդների համագումարներ հրավի-
րելու մասին» հրահանգի (Ո. Կ. Ժ.—1927 թ. № 2, հոդ-
Ց) կենտրոնական Գործադիր կոմիտեյի Նախագահությունը
ՀՍԽՀ Սահմանադրության 87-րդ հոդ. և Անդրկովկասյան
կենտրոնական Գործադիր կոմիտեյի 1928 թ. խորհուրդ-
ների վերընտրությունների վերաբերյալ հրահանգի համա-
ձայն ՎՈՐՈՇՈՒՄ Ե հաստատել և կիրարկության դնել
Հայաստանի ՍԽՀ սահմաններում քաղաքային և գյուղական
խորհուրդների ընտրության և խորհուրդների համագու-
մարներ հրավիրելու վերաբերյալ հետևյալ հրահանգը.—

ՀԱՅԳՈՒԳՐԱՑԻ ԱՌԱՋԻՆ ՏԳԱՐԱՆ

Պատկեր 1328   Կրառ. 518 ր.   Տիրաժ 5000

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ

ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՅԵՎ ԳՅՈՒՂԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԻ
ԸՆՏՐՈՒԹՅԱՆ ՅԵՎ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԻ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐՆԵՐ
ՀՐԱՎԻՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Գ Լ ՈՒ Ի 1.

ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎՆԵՐԻ ԿԱՌՈՒՑՎԱՄՔԻ
ՄԱՍԻՆ

1. Գյուղական և քաղաքային խորհուրդները, գավառական յին ու գավառային համագումարների, ինչպես և ՀՍԽՀ խորհուրդները համագումարի ընտրութիւնները կանոնավոր և ժամանակին կատարելու նպատակով կազմվում են գյուղական, գավառական, գավառային և քաղաքային ընտրական հանձնաժողովներ:

2. Հայաստանի ՍԽՀ տերրիտորիայի վրա ընտրական կամպանիայի ընդհանուր ղեկավարութեան և ընտրական հանձնաժողովներին հրահանգելու, ինչպես և 1 հոգ. հիշված ընտրական հանձնաժողովների գործողութիւնների դեմ տրված գանգատները քննելու համար՝ Կենտրոնական Գործադիր Կոմիտեյի նախագահութեան կից կազմվում է Կենտրոնական Ընտրական Հանձնաժողով, վորի կազմը վորոշվում է հաստատվում է Կենտրոնական Գործադիր Կոմիտեյի նախագահութեան կողմից:

3. Գավառային ընտրական հանձնաժողովները բաղկացած են 10 հոգուց և ունեն հետևյալ կազմը.—նախա-

գահ, վորին Կենտրոնական Ընտրական Հանձնաժողովը առաջարկութեամբ հաստատում է Կենտրոնական Գործադիր Կոմիտեյի նախագահութիւնը, մեկական ներկայացուցիչ համապատասխան գործադիր կոմիտեյից, տեղական քաղաքային խորհուրդից, արհեստակցական միութիւնների բյուրոյից, Հայաստանի Լենինյան Կոմունիստական Յերիտասարդական Միութիւնից, ՀԿԿ (բ) ԿԿ բանվորուհիների ու գեղջկուհիների բաժնից, ազգային փոքրամասնութիւններից, յերկու ներկայացուցիչ փոխադարձ ոգնութեան գյուղացիական ընկերութիւններից և մի ներկայացուցիչ կարմիր բանակից ու նավատորմից (գործմասեր յեղած վայրերում):

4. Գավառական ընտրական հանձնաժողովները բաղկացած են 10 հոգուց և ունեն հետևյալ կազմը.—նախա- գահ, վորին նշանակում է համապատասխան գավառային գործադիր կոմիտեն, յերկու ներկայացուցիչ գավառական գործադիր կոմիտեյից, մեկական ներկայացուցիչ արհեստակցական միութիւնների բյուրոյի տեղական խորհուրդից, Հայաստանի Լենինյան Կոմունիստական Յերիտասարդական Միութիւնից, գեղջկուհիների պատգամավորական ժողովներից, ազգային փոքրամասնութիւններից, յերկու ներկայացուցիչ փոխադարձ ոգնութեան գյուղացիական ընկերութիւնից և մի ներկայացուցիչ կարմիր բանակից ու նավատորմից (գործմասեր յեղած վայրերում):

5. Գյուղական հանձնաժողովները բաղկացած են 9 հոգուց և ունեն հետևյալ կազմը.—նախագահ, վորին նշանակում է գավառական գործադիր կոմիտեն, յերկու ներկայացուցիչ համապատասխան գյուղխորհուրդից, մեկական ներկայացուցիչ արհեստակցական միութիւններից, Հայաստանի Լենինյան Կոմունիստական Յերիտասարդական Միութիւնից, գեղջկուհիների պատգամավորական ժողովներից, յերկու ներկայացուցիչ փոխադարձ ոգնութեան

գյուղացիական ընկերութիւններից և մի ներկայացուցիչ կարմիր բանակից ու նավատորմից (զորամասեր յեղած վայրերում):

6. Քաղաքային ընտրական հանձնաժողովները կազմվում են բոլոր քաղաքներում, քաղաքատիպ վայրերում և բանվորական ավաններում հետևյալ կազմով.— նախագահ, վոյին հաստատում և Կենտրոնական Գործադիր Կոմիտեյի նախագահութիւնը Կենտրոնական Ընտրական Հանձնաժողովի առաջարկութեամբ, յերկու ներկայացուցիչ համապատասխան քաղաքային խորհրդից, մեկական ներկայացուցիչ արհեստակցական միութիւններից, կարմիր բանակից, Հայաստանի Լենինյան Կոմունիստական Յերիտասարդական Միութիւնից, մի ներկայացուցիչ բանվորուհիներից, վորն ընտրվում և աշխատավորուհիների համաքաղաքային պատգամավորական ժողովում, և մի ներկայացուցիչ ազգային փոքրամասնութիւններից:

Մանորուջուհ. — Յերեան և Լենինական քաղաքներում համապատասխան քաղխորհուրդների վորոշմամբ կարող են կազմվել շրջանային ընտրական հանձնաժողովներ այս հոգիւթով նախատեսված կազմով:

Շրջանային ընտրական հանձնաժողովների նախագահները հաստատվում են համապատասխան քաղաքային խորհուրդների նախագահութեան կողմից:

7. Այն վայրերում, վորտեղ բացակայում են մի քանիսը այն հասարակական կազմակերպութիւններից, վորոնց ներկայացուցիչները պետք և մտնեն համապատասխան ընտրական հանձնաժողովների կազմի մեջ, վերադաս գործադիր կոմիտեներին վերապահվում և իրավունք վորոշելու, թե վոր կազմակերպութիւնների ներկայացուցիչները պետք և փոխարինեն բացակայող հասարակական կազմակերպութիւնների ներկայացուցիչներին:

8. Ընտրական հանձնաժողովները կազմվում են ընտրական կամպանիայի տևողութեան շրջանի համար այն

ժամանակամիջոցներով, վորոնք սահմանվում են վերադաս ընտրական հանձնաժողովների կողմից, և լուծվում են նույն հանձնաժողովների կողմից սահմանված ժամանակամիջոցներում, բայց վոչ ուշ քան համապատասխան տերրիտորիայի վրա ընտրական կամպանիան վերջանալուց հետո մի ամսվա ընթացքում:

Գ Լ ՈՒՍ II.

ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎՆԵՐԻ ՓՈԽՆՎՅՈՒՆՆԵՐԸ

9. Ընտրական հանձնաժողովների իրավունքները և պարտականութիւններն են.

ա) հսկել, վոր ընտրութիւնները համապատասխան տերրիտորիայի վրա կատարվեն որինական կարգով ու ժամանակին, և կիրառվեն ընտրական կամպանիայի համար սահմանված կանոնները, նորմաները և ժամկետները.

բ) սահմանել ստորագաս ընտրական հանձնաժողովները կազմելու և լուծելու ժամանակամիջոցները.

գ) ղեկավարել ստորագաս ընտրական հանձնաժողովների և նրանց լիազորների աշխատանքները ընտրութիւնների վերաբերմամբ.

դ) հարց հարուցանել համապատասխան գործադիր կոմիտեների առաջ ստորագաս ընտրական հանձնաժողովների լուծման, նրանց առանձին անդամներին մերժելու, ինչպես և նրանց վորոշումները վերացնելու մասին.

ե) պահանջել ստորագաս ընտրական հանձնաժողովներից հաշվետվութիւն իրենց կատարած աշխատանքների մասին.

զ) ներկայացնել վերադաս ընտրական հանձնաժողովներին և համապատասխան գործադիր կոմիտեներին տեղեկութիւններ և ամփոփումներ ընտրութիւնների ընթացքի և արդիւնքի մասին, և մասնավորապես ընտրութիւններին մասնակցած ընտրողների թվի մասին.

ԸՆՏՐԱԿԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻՑ ԶՐԿԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ.

ը) գործուղել իր ներկայացուցիչներին ստորագաս ընտրական հանձնաժողովների աշխատանքներին և ընտրական կամպանիայի ընթացքին իրազեկ լինելու համար.

թ) քննել ստորագաս ընտրական հանձնաժողովներին գործողությունների դեմ տրված բողոքները և զանգասունները:

10. Գյուղական և քաղաքային ընտրական հանձնաժողովները, իսկ այն քաղաքներում, վորտեղ կազմված են շրջանային ընտրական հանձնաժողովներ, — շրջանային հանձնաժողովները բացի այս հրահանգի 9-րդ հոդ. «ա» և «գ» կետերում հիշված ֆունկցիաներից պարտավոր են.

ա) կազմել, քննել, ստուգել և հրապարակել ընտրական իրավունքից զրկված անձանց ցուցակը.

բ) ուղարկել անվանական ընտրական ծանուցագրերը ընտրողներին և այլ միջոցներ ձեռք առնել ընտրական ժողովներին տեղի ու ժամանակի մասին հայտարարելու համար.

գ) բաժանել տերրիտորիան և ընտրողներին՝ ըստ ընտրական շրջանների.

դ) կազմակերպել ընտրական ժողովներ.

ե) նշանակել լիազորներ ընտրական ժողովներին նախագահելու համար:

11. Ընտրական հանձնաժողովները չունին առանձին տեխնիքական ապարատ, այլ իրենց վրա զրկված պարտականությունները կատարելու համար ոգտվում են համապատասխան գործադիր կոմիտեյի կամ գյուղական խորհրդի ապարատից:

12. Ընտրական հանձնաժողովի անդամները իրենց աշխատանքի համար առանձին վարձատրություն չեն ստանում:

13. Թե ընտրողների և թե ընտրական իրավունքից զրկված անձանց ցուցակները կազմելիս և ստուգելիս՝ ընտրական հանձնաժողովները պետք է նկատի ունենան, վոր ՀՍԽՀ Սահմանադրությունը զրկում է ընտրական իրավունքներից առանձին անձանց և ազգաբնակչության առանձին խմբերին, այն է.

ա) այն անձանց, վորոնք շահառության նպատակով ոգտվել են կամ ներկայումս ոգտվում են վարձու աշխատանքից.

բ) այն անձանց, վորոնք ապրել են կամ ներկայումս ապրում են անաշխատ յեկամուտներով, ինչպես և նրանց, վորոնք պարապել են կամ այժմ պարապում են առևտրով.

գ) այն անձանց, վորոնք ըստ իրենց դասակարգային գրության ընտրությունների մոմենտին կամ իրենց անցյալ գործունեությամբ համաձայն ՀՍԽՀ Սահմանադրության 86 հոդ. պատկանում են ընտրական իրավունքներից զրկվածների կատեգորիային:

14. Քաղաքացիների առանձին կատեգորիաներից չեն կարող ոգտվել ընտրական իրավունքներից.

ա) հողագործները, վորոնք գործադրում են սեզոնային կամ մշտական վարձու աշխատանք այնպիսի չափով, վորը լայնացնում է նրանց տնտեսությունը, դուրս բերելով աշխատավորական տնտեսության սահմաններից:

Փանորուբուհ — Ներկա դեպքում աշխատավորական տնտեսության հիմնական հատկանիշն է վարձու աշխատանքի «ժանգակ բնույթը և աշխատունակ անդամների պարտադիր մասնակցությունը նրա աուրյա աշխատանքներին:

բ) հողագործները, վորոնք հողագործական տնտեսության հետ միասին ունեն նաև արհեստագործական և

արդյունաբերական ձեռնարկություններ (Նրադոց, ձիթ-հանք, դինգ և այլն), վորոնք գործում են մշտական կամ սեզոնային վարձու աշխատանքի կիրառմամբ և չեն համապատասխանում այս հրահանգի 15-րդ հոդ. «բ» կետի պայմաններին.

դ) հողագործները, վորոնք հողագործական տնտեսություն հետ միասին զբաղվում են, իրրեվ արհեստ, նաև անասունների, գյուղատնտեսական և այլ արտադրանքների գնումով և վերավաճառքով (շահադետներ).

զ) այն անձինք, վորոնք ստրկացնում են շրջապատող բնակչությունը սխտեմատիկ կերպով տալով նրան սզտագործման համար իրենց ունեցած գյուղատնտեսական մեքենաները, անասունները և այլն, կամ մշտապես զբաղվում են բնակչությանը ստրկացուցիչ պայմաններով վարկ (ապրանքային կամ դրամական) հայթայթելով.

ե) անայնագործները և արհեստավորները, վորոնք սզտվում են մշտական վարձու աշխատանքից, յեթե նրանք չեն վարում աշխատավորական անտեսություն (15-հոդ. «բ» կետ).

զ) արդյունաբերական տիպի ձեռնարկությունների տերերը, ձեռնարկուները և կապալառուները, վորոնք շահագործում են ազգաբնակչությանը, աալով այս կամ այն աշխատանքները տանը կատարելու համար.

ը) արդյունաբերական և գործարանային տիպի ձեռնարկությունների տերերը և վարձակալները.

թ) մասնավոր առեվտրականները, վերագնորդները և առեվտրական միջնորդները.

ժ) Դաշնակցական կառավարության անդամներ — մինիստրները, մինիստրների ոգնականները, Հայաստանի Փրկություն Կոմիտեյի անդամները, դաշնակցական կառավարության արք ներքին գործոց մինիստրության հատուկ բաժնում ծառայած հրամանատարական ու վարչական

անձինք, դաշնակցական արտակարգ հանձնաժողովների ու արտակարգ դատարանների նախագահներն ու անդամները և նրանց դատախազներն ու քննիչները, ինչպես նաև բանտային վարչության տեսուչները և բանտապետներն ու նրանց ոգնականները.

ի) հակահեղափոխական բանակի նախկին սպաները և զինվորական աստիճանավորները, ինչպես և հակահեղափոխական խմբերի ղեկավարները, խմբապետները և մաուզերիստները.

Մանրություն 1.— Այս հոդվածի «ժ» և «ի» կետերում թված անձերից ընտրական իրավունքներից կարող են ոգավել միայն նրանք, վորոնց վերաբերմամբ կան ԽՍՀՄ կամ Հայաստանի ՍՍՀ կառավարության համապատասխան ակտեր, ինչպես և սպիտակ բանակիների նախկին սպաներից և զինվորական աստիճանավորներից նրանք, վորոնք ճետագայում յեղել են կարմիր բանակի շարքերում և գործոն մասնակցություն են ունեցել Խորհրդային Հանրապետությունների զինված զաշտապանության մեջ կամ վորոնք ներկայումս գանվում են զինվորական ծառայության մեջ կարմիր բանակում:

Մանրություն 2.— Դաշնակցական կառավարության բանակի նախկին սպաներից և զինվորական աստիճանավորներից ընտրական իրավունքից զրկվում են նրանք, ովքեր ակտիվ կերպով մասնակցել են խորհրդային իշխանության դեմ մղված քաղաքացիական կռիվներում:

լ) Նախկին վոստիկանության, ժանդարմների հատուկ կորպուսի և պահնորդական բաժանմունքի ծառայողները և գործակալները, Ռուսաստանի թագավորական տան անդամները, ինչպես և բոլոր անձինք, վորոնք ուղղակի կամ անուղղակի կերպով ղեկավարել են վոստիկանության, ժանդարմերիայի և պատժիչ մարմինների գործունեությունը թե ցարական իրավակարգի և թե հակահեղափոխական կառավարությունների որոք.

խ) բոլոր դավանանքների և աղանդների կրոնական պաշտամունքների նախկին և այժմյան սպասավորները,

ինչպես՝ արեղաները, քահանաները, սարկավագները, տիրացուները, մուլաները, ռաբբիները և այլ անուն կրող անձինք, անկախ նրանից, թե ստանում են արդ. ոք նրանք վարձատրություն իրենց պաշտոնավարության համար, թե վոչ:

Ճ) վարչական կարգով տարագրվածները, ինչպես և այն անձինք, վորոնց մասին կայացել են դատավճիռներ, վորոնցով նկատի առնելով նրանց կապը հանցավոր միջավայրի հետ, նրանք զրկվել են իրենց նախկին բնակության վայրում ապրելու իրավունքից, նաև դատական վճիռներով իրավազրկման յենթարկվածները:

Մանրություն. - Այն անձինք, վորոնք գտնվում են ազատազրկման վայրերում, իբրև քննության կամ դատի տակ յեղածներ և պատիժ կրողներ այնպիսի դատավճիռներով, վորոնք կապված չեն իրավազրկման հետ չեն կարող մասնակցել խորհուրդների ընտրություններին՝ ազատազրկման վայրերում գտնված ամբողջ ժամանակամիջոցում:

Կ) Սահմանված կարգով հոգեպես հիվանդ և խելագար ճանաչվածները:

ԳԼՈՒԽ IV

ԸՆՏՐԱԿԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆԷՎ ՎԱՅԵԼՈՂ ԱՆՁԱՆՑ ՄԱՍԻՆ

15. Ընտրական իրավունքներից չեն կարող զրկվել հետևյալ կատեգորիաների անձինք, յեթե այդ անձինք զրկված չեն ընտրական իրավունքներից այլ հիմունքներով, վորոնք նախատեսված են ՀՍԽՀ Սահմանադրությամբ:

ա) կարմիր բանակայինները և զինվորական ծառայողները:

բ) հողագործ գյուղացիները, վորոնք իրենց տնտեսության մեջ կիրառում են մի մշտական բանվորի վարձու աշխատանք առանձնահատուկ հանդամանքներում, ինչպես՝ հիվանդություն, գորակոչ, միլիցիայի ծառայություն, աշխատ-

տավորական սեզոնային աշխատանքների գնալը, հասարակական պաշտոնի կոչվելը, վորը պահանջում է տնտեսությունից հեռանալ և այլն, տնտեսության տվյալ զրության ամբողջ ժամանակամիջոցում:

գ) հողագործ գյուղացիները, վորոնք դաշտային աշխատանքների միջոցին կարճ ժամանակով վարձում են վոչ ավելի քան 2 բանվոր հացահատիկները, խոտը, այգիները, բամբակ և այլ տեխնիքական բույսերը ջրելու, բերքը հավաքելու և նման այլ աշխատանքներ կատարելու համար:

Մանրություն. - Ընտրական իրավունքից չեն զրկվում այն անձինք, վորոնք վորպես բացառություն և կիրառական կամ մթնոլորտային այլ աննպաստ պայմանների կամ բերքը լավացնելու պահանջների հետևանքով կիրառում են ժամանակավոր բանվորների աշխատանք, բանեցնելով որական և 2 բանվորից ավելի, սակայն այն հաշվով, վոր սեզոնի ընթացքում կիրառած վարձու աշխատանքը 100 բանվորական օրից ավելի չլինի:

դ) հողագործ գյուղացիները, վորոնք գնում են սեզոնային աշխատանքի և այդ ժամանակամիջոցում դիմում են մի վարձու բանվորի աշխատանքի ողնության այն պայմանով, յեթե ընտանիքում ուրիշ աշխատունակ անդամ չկա:

ե) սակավազոր հողագործ գյուղացիները, վորոնք ձմեռ ժամանակ գնում են կողմնակի աշխատանքի, վորի շնորհիվ թե ժամանակավորապես հեռանում են իրենց տնտեսությունից և թե ստիպված են լինում ժամանակավորապես մշակներ վարձել, յեթե ընտանիքում ուրիշ աշխատունակ անդամ չկա:

զ) անասնապահ գյուղացիները, վորոնք ոգտվում են հովիվների վարձու աշխատանքից, յեթե հովիվի աշխատանքը ոժանդակ բնույթ է կրում, և միաժամանակ տնտեսության ամենորյա աշխատանքի մեջ մասնակցություն ունեն նրա մյուս աշխատունակ անդամները:

ը) յերկրագործ գյուղացիները, վորոնք գյուղատնտեսության հետ միատեղ ունեն արհեստագործական կամ

տրդյունաբերական ձեռնարկություններ այն միակ ղեկ-
քում, յերբ նրանց անտեսության մեջ վարձու աշխատանք
չի կիրառվում, և յեթե միաժամանակ աշխատավոր գյու-
ղացու յեկամտի հիմնական աղբյուրը գյուղատնտեսու-
թյունն է, և այն պայմանով, յեթե այս հրահանգի մյուս
հոդվածներով նա չի զրկվում ընտրական իրավունքից.

թ) այն անձինք, վորոնք վարում են աշխատավորա-
կան անտեսություն և վաճառում են շուկայում իրենց
անտեսության արդյունքները.

ժ) արտադրական ձեռնարկությունների վարձակալ-
ները, վորոնք վարձու աշխատանք չեն կիրառում և վար-
ձով վերցրած ձեռնարկություններում աշխատում են իրենք
և իրենց ընտանիքի անդամները, և յեթե այս հրահանգի
մյուս հոդվածներով նրանք չեն զրկվում ընտրական իրա-
վունքից.

ի) անայնազործներն ու արհեստավորները, վորոնք
վարում են աշխատավորական անտեսություն առանց վար-
ձու աշխատանք կիրառելու (կամ աշխատանքը դրսում
կատարել տալով), ինչպես նաև նրանք, վորոնք արտադ-
րության պայմանների շնորհիվ ոգտվում են մեկ չափա-
նաս բանվորի կամ վոչ ավելի քան յերկու աշակերտի վար-
ձու աշխատանքից:

Մանրություն 1. Աշխատավորական անտեսության
հիմնական հատկանիշը այս ղեկքում վարձու աշխատանքի
ոժանգակ բնույթը և ընտանիքի մյուս ներկա աշխատու-
նակ անդամների պարտադիր մասնակցությունն է նրա
ամենորյա աշխատանքներին:

Մանրություն 2.—Արտադրական պայմաններ ասե-
լով հասկացվում են միայն տեխնիքական պայմանները,
յերբ ինքը արհեստի տեսակը պայմանավորում է վարձու
բանվոր պահելու անհրաժեշտությունը (որինակ՝ մրձահարը
զարբնի համար).

Մանրություն 3.—Յեթե այս կետի հիման վրա աշ-
խատավորական անտեսություն վարող անայնազործներն
ու արհեստավորները բացի յերկու աշակերտից ունեն նաև

իշխանության համապատասխան մարմինների կողմից անա-
պատանների թվից նրանց հանձնված աշակերտներ, և
յեթե աշակերտների ընդհանուր թիվը չորսից ավելի չէ,
այդ հանգամանքը չի կարող հիմք ծառայել անայնազոր-
ծների ու արհեստավորների հիշյալ կատեգորիային ընտ-
րական իրավունքից զրկելու:

լ) իր ժամանակին մոբիլիզացիայի կարգով սպիտակ
բանակների շարքերը կանչված բանվորները, աշխատավոր
գյուղացիները, անայնազործները և արհեստավորները.

խ) այն անձինք, վորոնք տոկոսներ են ստանում աշ-
խատավորական ավանդներից և պետական, կոմունալ ու
կոոպերատիվ փոխառությունների պարտատուներից, այն
պայմանով, վոր այդ յեկամուտները չկազմեն նրանց գո-
յության հիմնական աղբյուրը, և յեթե այդ անձինք չեն
զրկվում ընտրական իրավունքից այլ հիմունքներով.

ծ) այն անձինք, վորոնք առանձնահատուկ պայման-
ներից հարկադրված պարտադրում են մանր առևտրով, այն
ե՛ աշխատանքի և պատերազմի հաշմանդամները, վորոնք
առևտուր են անում Սոցիալական Ապահովության Ժողո-
վրդական կոմիտարիատի ձրի արածնադրերով, գործազուրկ
բանվորները և ծառայողները, վորոնք վերցնում են 1-ին
կարգի արտոնագրեր, յեթե այդ զբաղմունքը նրանց հա-
մար ժամանակավոր է.

կ) այն անձինք վորոնք վարձով կամ կրոնական հա-
մայնքների ընտրությամբ զբաղվում են կրոնական պաշ-
տամունքների և կրոնական ընկերությունների շենքերի
վարչատնտեսական և տեխնիքական սպասարկությամբ,
այն ե՛ պահապանները, ծառաները, ժամկոչները, յերգիչ-
ները և այլն, ինչպես նաև ծխական խորհուրդների և հա-
մայնքների անդամները, յեթե այդ անձինք չեն զրկված
ընտրական իրավունքից ՀՍԽՀ Ստեմանադրության այլ
հոդվածներով.

հ) ազատ պրոֆեսիաների տեր անձինք, վորոնք զբաղվում են հանրագուտ աշխատանքով և չեն զրկվում ընտրական իրավունքից ՀՍԽՀ Սահմանադրութեան այլ հոդվածներով:

ձ) ՀՍԽՀ Սահմանադրութեամբ և այս հրահանգի համապատասխան կետերով ընտրական իրավունքներից զրկված անձանց ընտանիքների անդամները այն դեպքում, յերբ նրանք նյութական կախում չունեն ընտրական իրավունքներից զրկված անձերից, և նրանց գոյութեան ազբյուրը կազմում է ինքնուրույն հանրագուտ աշխատանքը:

ԳԼՈՒԽ Կ.

ԸՆՏՐԱԿԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻՑ ԶՐԿՎԱԾ ԱՆՁԱՆՑ ԸՆՏՐԱԿԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԸ ՎԵՐԱԿԱՆԳՆԵԼՈՒ ԿԱՐԳԻ ՄԱՍԻՆ

16. Այն անձինք, վորոնք ՀՍԽՀ Սահմանադրութեան համաձայն զրկված են ընտրական իրավունքներից, ինչպես վոստիկանութեան, ժանդարմների կորպուսի, պատժիչ մարմինների նախկին ծառայողները, սպիտակ սպաները և այլն (այս հրահանգի 14 հոդ. «ի» և «լ» կետերը), կարող են առանձին դեպքերում վերականգնել իրենց ընտրական իրավունքները Կենտրոնական Գործադիր կոմիտեի նախագահութեան հատուկ վորոշումներով, յեթե այդ անձինք ներկայումս զբաղվում են արտագրական և հանրագուտ աշխատանքով և ապացուցել են իրենց լոյալութունը Խորհրդային իշխանութեան վերաբերմամբ:

17. Այն անձինք, վորոնք պատկանելիս են յեղել շահագործող դասակարգին և զրկված են ընտրական իրավունքներից (կալվածատերերը, բուրժուազիան, կրոնական պատշտամունքների սպասավորները), կարող են վերականգնել իրենց ընտրական իրավունքներն այն դեպքում,

յեթե նրանք վոչ պակաս քան յերեք տարվա ընթացքում պարապում են արտադրական և հանրագուտ աշխատանքով և ապացուցել են իրենց լոյալութունը Խորհրդային իշխանութեան վերաբերմամբ, — գավառային ընտրական հանձնաժողովների վորոշումներով և Կենտրոնական Գործադիր կոմիտեի նախագահութեան հաստատութեամբ:

18. Այս հրահանգի 16 հոդ. հիշված անձինք իրենց ընտրական իրավունքները վերականգնելու վերաբերյալ դիմումներն անհրաժեշտ վավերաթղթերի հետ միասին տալիս են տեղական խորհրդին, վորն իր յեզրակացութեան հետ ուղղում է համապատասխան ընտրական հանձնաժողովին:

ԳԼՈՒԽ ՎԻ.

ԸՆՏՐԱԿԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻՑ ԶՐԿՎԱԾ ԱՆՁԱՆՑ ՑՈՒՑԱԿՆԵՐԸ ԿԱԶՄԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

19. Գյուղական և քաղաքային խորհուրդները կատարում են ընտրական իրավունքներից զրկված անձանց մշտական անվանական հաշվառումը յուրաքանչյուր գյուղի և քաղաքի համար առանձին:

20. Ընտրական իրավունքներից զրկված անձանց հաշվառումը կատարվում է փաստաթղթի բնույթ կրող տեղեկութունների հիման վրա:

ա) դատարանով ընտրական իրավունքներից զրկվածների և իրենց մշտական բնակավայրերի դատարանների կողմից տրտաքսման դատապարտվածների վերաբերմամբ, — դատավճիռների պատճենների կամ համապատասխան գատական մարմինների տեղեկութունների հիման վրա:

բ) շահառութեան նպատակով վարձու աշխատանք կիրարկող, ինչպես և անաշխատ հասույթով ապրող անձանց վերաբերմամբ, — նրանց կողմից հասութահարկ և

արհեստահարկ վճարած լինելու մասին ֆինանսական մարմիններից ստացված տեղեկությունների հիման վրա և ապահովագրական տուրքերի վճարման մասին ապահովագրական դրամարկղներից ստացված տեղեկությունների հիման վրա, և այլն.

գ) առևտրով զբաղվող անձանց վերաբերմամբ — նրանց կողմից արտոնագրեր վերցնելու և նրանց կապալով տրված առևտրական շենքերի մասին՝ ֆինանսական մարմինների տված տեղեկությունների հիման վրա.

դ) խելագարների և հոգեկան հիվանդների վերաբերմամբ, — նրանց խելագար կամ հոգեկան հիվանդ ճանաչելու վերաբերյալ՝ առողջապահության մարմինների արձանագրությունների կամ այդ արձանագրությունների վավերացրած պատճենների հիման վրա.

ե) նախկին ժողովրդականության ծառայողների և գործակալների և այս հրահանգի 14 հոդ. հիշված բոլոր այլ անձերի վերաբերմամբ, — վարչական մարմինների կամ գավառակային գործադիր կոմիտեների և գյուղական խորհուրդների տված տեղեկությունների և Պետական Քաղաքական Վարչության տեղեկությունների հիման վրա:

21. Այն գեպքում, յերբ տեղական խորհուրդը վորևե աղբյուրից տեղեկություններ և ստանում այս կամ այն անձնավորության ընտրական իրավունքներից զրկված կատեգորիաներից մեկին պատկանելու մասին, կատարում և այդ տեղեկությունների փաստական ստուգում, և յեթե նրանք հաստատվում են, ավյալ անձին մտցնում և ընտրական իրավունքներից զրկվելու յենթակա անձանց ցուցակի մեջ:

23. Ընտրական հանձնաժողովները քաղաքային և գյուղական խորհուրդների ներկայացրած ցուցակների և ավյալների հիման վրա կազմում են ընտրական իրավունքներից զրկված անձանց ցուցակները:

Ընտրական հանձնաժողովները (գյուղական և քաղաքային) ընտրական իրավունքներից զրկված անձանց ցուցակները կազմելիս՝ պարտավոր են անհատաբար ստուգել այս կամ այն անձին ընտրական իրավունքներից զրկված անձանց կատեգորիան դասելու ճշտությունը այս հրահանգի 20 հոդ. հիշված փաստաթղթի բնույթ կրող տեղեկությունների հիման վրա:

23. Ընտրական հանձնաժողովը հրապարակում և ընտրական իրավունքներից զրկված անձանց ցուցակները վոչ ուշ, քան համապատասխան խորհրդի ընտրությունների սկզբից 20 որ առաջ, անպայման փակցնելով այն աչքի ընկնող վայրերում, հայտարարելով ժողովներում, մամուլի մեջ և այլն:

24. Ընտրական հանձնաժողովը ընտրական իրավունքներից զրկված անձանց՝ իր կազմած ցուցակից մի որինակ ուղարկում և գյուղերում գյուղական խորհրդին, իսկ քաղաքներում քաղաքային խորհրդին, յերկրորդ և յերրորդ որինակը — վերադաս ընտրական հանձնաժողովին և վերադաս գործադիր կոմիտեյին:

Գ Լ ՈՒ Խ Վ II.

ԸՆՏՐԱԿԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻՑ ԶՐԿԵԼՈՒ ԳԵՄ ԲԱՂԱ- ՔԱՅԻՆԵՐԻ ՏՎԱԾ ԳԱՆԳԱՏՆԵՐԸ ՔՆՆԵԼՈՒ ԿԱՐԳԻ ՄԱՍԻՆ

25. Այն անձինք, վորոնք ընտրական հանձնաժողովների վորոշումներով մտցված են ընտրական իրավունքներից զրկվածների ցուցակների մեջ, կարող են զանգատ տալ այդ վորոշումների գեմ ցուցակը հրատարակելուց կամ փակցնելուց հետո մի շաքաթվա ընթացքում: Գանգատները արվում են այն ընտրական հանձնաժողովին, վորը կազմել և ցուցակը:

26. Գյուղական ընտրական հանձնաժողովները՝ ստանալով զանգատը, պարտավոր են 3 օրվա ընթացքում ուղարկել այն իրենց յեզրակացութեամբ վերադաս ընտրական հանձնաժողովին:

27. Գյուղական ընտրական հանձնաժողովների վորոշումները դեմ տված զանգատները, վորոնք մտեւ են գավառակային ընտրական հանձնաժողովը, քննվում են յերեք օրվա ընթացքում: Գավառակային ընտրական հանձնաժողովը, յեթե բավարարում է զանգատը, ուղարկում է այն իր վորոշման հետ միասին գյուղական ընտրական հանձնաժողովին՝ զանգատավորին հայտնելու համար, իսկ մերժման դեպքում, — ուղարկում է զանգատը գավառային ընտրական հանձնաժողովին, վորը նույնպէս յերեք օրվա ընթացքում պարտավոր է քննել զանգատը և վորոշում հանել կամ ստորագաս հանձնաժողովի վորոշումը հաստատելու կամ զանգատը բավարարելու մասին:

Գավառային ընտրական հանձնաժողովի վորոշումը հաղորդվում է ստորագաս ընտրական հանձնաժողովին և հայտարարվում է զանգատավորին:

28. Քաղաքների և քաղաքային խորհուրդներ ունեցող քաղաքային ու բանվորական վայրերի քաղաքացիների զանգատները տրվում են քաղաքային ընտրական հանձնաժողովներին, վորոնք պարտավոր են քննել զանգատը յերեք օրվա ընթացքում և մերժման դեպքում ուղարկել իրենց յեզրակացութեան հետ գավառային հանձնաժողովին, վորը նույն ժամանակամիջոցում, ինչպէս և քաղաքայինը, պարտավոր է քննել զանգատը և վորոշում կայացնել:

Գավառային ընտրական հանձնաժողովի վորոշումը հաղորդվում է քաղաքային ընտրական հանձնաժողովին և հայտարարվում է զանգատավորին:

29. Ընտրական իրավունքներից զրկելու գեմ տված զանգատները կարող են քննվել կենտրոնական ընտրական

հանձնաժողովի և կենտրոնական Գործադիր կոմիտեյի նախագահութեան կողմից հակողութեան կարգով:

30. Ընտրական հանձնաժողովի աշխատանքները վերջանալուց հետո ընտրական իրավունքներից զրկված անձանց զանգատների վերաբերյալ հարցերը լուծվում են համապատասխան խորհուրդների և գործադիր կոմիտեաների կողմից:

Գ Լ ՈՒ Խ Վ Յ ՈՒ Մ

ԸՆՏՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

31. Խորհուրդների անդամների ընտրութեանները տեղի յեն ունենում ընտրական ժողովներում:

32. Ընտրական ժողովը գումարվում է ընտրական հանձնաժողովի կամ նրա լիազորի կողմից: Ընտրական ժողովի գումարման օրվա և տեղի մասին ընտրողներին տեղեկութեան և տրվում անվանական ծանուցագրերով վոչ ուշ քան 5 օր առաջ:

33. Քաղաքներում, քաղաքատիպ և բանվորական վայրերում ընտրական ժողովները գումարվում են ըստ արտադրական կամ արհեստակցական միավորների (ձեռնարկութեանների, հիմնարկութեանների և արհեստակցական միութեանների): Այն քաղաքացիները, վորոնք չեն մտնում ձեռնարկութեանների մեջ և արհեստակցական միութեանների անդամ չեն, այն ե՛ տնայնագործները, տնային տնտեսութեամբ զբաղվողները, կառապանները և այլն, մասնակցում են ընտրութեաններին կամ մյուս ընտրողների հետ ըստ արտադրական կամ արհեստակցական միավորների, կամ ըստ տեղիատրիալ միավորների (քաղաքային շրջաններ, քաղաքամասեր և այլն):

34. Այն գյուղական խորհուրդների ընտրութեանները, վորոնք ընդգրկում են մի քանի գյուղեր, կատարվում են ըստ առանձին գյուղերի, յեթե այդ գյուղերում

ընտելչության թիվը բավարար ե մի պատգամավոր ընտրելու համար, և մի քանի գյուղերի միացյալ ժողովներում, յեթե նրանց ընտելչութունը սակավաթիվ ե և նրանց միջև յեղած տարածութունը սննչան ե:

Ազարակային և հատվածական տնտեսութուն վարող ընտրողները միանում են այն մերձակա գյուղին, վորը մտնում ե ընտրվող գյուղխորհրդի շրջանի մեջ:

Գյուղական վայրերում խոշոր գյուղերը գյուղական խորհրդի ընտրութիւնների համար բաժանվում են մի քանի ընտրական թաղամասերի, և այդ դեպքում ազգային փոքրամասնութիւնների կոմպակտ խմբերը կարող են առանձնացվել, վորպես հատուկ ընտրական թաղամասեր ըստ ազգային հատկանիշի:

Ընտրական թաղամասերը գյուղական վայրերում պետք ե ընդգրկեն 500 բնակչից վոչ ավելի:

Մանրութիւն.— Քաղաքային վայրերից դուրս գտնված այն խորհրդային տնտեսութիւնների, ինչպես և Կործարանների ծառայողներն ու բանվորները, վորոնք չունեն իրենց խորհուրդները, խորհուրդների ընտրութիւնների համար միանում են ընտրվող գյուղխորհրդի շրջանի մեջ մտնող մտակա գյուղին:

35. Ընտրական ժողովներին կարող են ներկա լինել միայն ընտրական իրավունք ունեցող անձինք:

36. Ընտրական ժողովներում պետք ե կատարվի ընտրութիւններին ներկայացած բոլոր անձերի հաշվառում:

37. Ընտրական ժողովը համարվում ե կայացած, յեթե ներկա յե վոչ պակաս քան այն անձանց 35 տոկոսը, վորոնք իրավունք ունեն մասնակցելու ավյալ ընտրական ժողովին:

38. Այն ընտրական ժողովը, վորին ներկայացել ե ավյալ ընտրութիւններին մասնակցելու իրավունք ունեցողների 35 տոկոսից պակաս, համարվում ե չկայացած, և այդ մասին կազմվում ե արձանագրութիւն, վորը

կցվում ե ընտրական գործին, իսկ ընտրական ժողովը հետաձգվում ե մինչև մոտիկ օրերից մեկը, հայտարարելով այդ մասին ընտրողներին:

39. Ընտրական ժողովը բաց ե անում ընտրական հանձնաժողովի կողմից դրա համար լիազորված անձը, իսկ զեկավարում ե նախագահութիւնը ընտրական հանձնաժողովի լիազորի նախագահութիւնը: Նախագահութիւն կազմի մեջ մտնում են ընտրական հանձնաժողովի լիազորը և ժողովի կողմից ընտրված յերկու անձ: Ընտրական ժողովը բանալուց հետո նախագահը պարտավոր ե.

ա) ծանոթացնել ժողովականներին ՀՍԽՀ Սահմանադրութիւն 85 և 87 հոդվածներին և ընտրութիւնների նորմաներին ու կարգին (հրահանգի հոդ. 31—45).

բ) հայտարարել ժողովին ընտրողների թիվը:

գ) հայտարարել ավյալ ընտրական ժողովում ընտրական իրավունքից զրկված անձանց ցուցակը:

դ) հայտարարել ընտրական ժողովի առաջ, ինչպես և ընտրական ժողովի ընթացքում ստացված ցուցակները և առանձին թեկնածուների անունները և ազգանունները, մասնանշելով, թե ում կողմից են ստացված ցուցակները:

40. Յուրաքանչյուր ընտրական ժողովում ընտրվելիք անձանց թիվը վորոշվում ե տեղական ընտրական հանձնաժողովի կողմից՝ ըստ համապատասխան ընտրական նորմաների:

41. Ընտրութիւնների ժամանակ քվեարկութիւնը կատարվում ե կամ ցուցակներով, կամ անհասաբար, ընտրական ժողովի վորոշման համաձայն:

Մանրութիւն 1.— Ընտրական հանձնաժողովները և նրանց լիազորներն իրավունք չունեն իրենց կողմից առաջադրելու ընտրողներին վոչ առանձին թեկնածուներ և վոչ ել թեկնածուների ցուցակներ:

Մանրութիւն 2.— Թեկնածուների ցուցակներ կամ առանձին թեկնածուներ կարող են առաջարկվել թե հասա-

բակական, կուսակցական և արհեստակցական կազմակերպութիւնները և թէ առանձին քաղաքացիների կողմից, ինչպէս ընտրական ժողովում, այնպէս էլ մինչև ընտրական ժողովը մասուլի կամ փակցնելու միջոցով հայտարարելով: Յուցանկներով քվեարկութիւն կատարելիս չի արգելվում ցուցակներում նշանակված առանձին թեկնածուներին մերժել և ուրիշ թեկնածուներով փոխարինել:

42. Ընտրութիւնները կատարվում են բաց քվեարկութեամբ: Խորհուրդների անդամ ընտրված են համարվում ընտրական ժողովին ներկա յեղող ընտրողների ձայների առնվազն կես մասն ստացած անձինք:

Նորընտիր խորհրդի առաջին կազմակերպչական նիստը հրավիրում է ընտրական հանձնաժողովի ներկայացուցիչը. այդ նիստում ընտրվում են գործադիր մարմինները (նախագահ) և նշանակվում է քարտուղար:

43. Ընտրական ժողովները, բացի խորհրդի անդամներից (պատգամավորներից), ընտրում են նաև փոխանդամներ՝ անդամների մեկ յերրորդի չափով:

Փոխանդամներն ընտրվում են խորհրդի անդամներից անշատ քվեարկութեամբ:

Ծանոթութիւն. — Այն վայրերում, վորտեղ ընտրական թաղամասերի թիֆն ավելի յե քան ընտրվող խորհրդի փոխանդամների թիվը, վերջինների ընտրութիւնների կարգը սահմանվում է վերադաս ընտրական հանձնաժողովներ կողմից:

44. Ընտրական ժողովի ընթացքի մասին կազմվում և ստորագրվում է արձանագրութիւն ընտրական ժողովի նախագահութեան կողմից:

45. Ընտրութիւնների վերաբերյալ բոլոր դիմումները և զանգատները գրավոր և բանավոր կերպով տրվում են ընտրութիւնն ավարտելուց հետո 7 օրվա ընթացքում տվյալ ընտրութիւնները զեկավարող ընտրական հանձնաժողովին, վորը պարտավոր է իր բա-

ցատրութիւնների հետ միասին յերեք օրվա ընթացքում այդ զանգատներն ուղարկել վերադաս ընտրական հանձնաժողովին:

Վերադաս ընտրական հանձնաժողովը պարտավոր է քննել այդ զանգատները և դիմումները ստանալուց հետո 7 օրվա ընթացքում:

Այն դեպքում, յերբ ընտրական հանձնաժողովը գըտնում է, վոր զանգատները հիմնավոր են և անհրաժեշտ է բեկանել ամբողջ ընտրութիւնները, նա այդ մասին հարց է հարուցում համապատասխան գործադիր կոմիտեյի առաջ, իսկ ընտրութիւնների մասնակի բեկանման անհրաժեշտութեան դեպքում, այդ մասին ինքն է վորոշում կայացնում և հայտնում ստորադաս ընտրական հանձնաժողովին վերընտրութիւն կատարելու համար:

46. Ընտրական հանձնաժողովներն իրենց աշխատանքները վերջացնելուց հետո՝ ընտրութիւնների վերաբերյալ բոլոր նյութերը հանձնում են համապատասխան խորհրդին կամ գործադիր կոմիտեյին:

ԳԼՈՒԽ IX.

ԽՈՐՀՈՒՐԳՆԵՐԻ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐՆԵՐ ՀՐԱՎԻՐԵԼՈՒ ՅԵՎ ԳՈՐԾԱԳԻՐ ԿՈՄԻՏԵՆԵՐԻ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

47. Խորհուրդների համագումարները հրավիրվում են համապատասխան գործադիր կոմիտեյների կողմից և կազմվում են.

ա) գավառակային համագումարները — գավառակի տերրիտորիայի վրա գտնվող բոլոր խորհուրդների ներկայացուցիչներից, վորոնք ընտրվում են խորհուրդների կողմից ՀՍԽՀ Սահմանադրութեան 69 հոդ., «բ» կետով սահմանված նորմայով և թվով:

բ) գավառային համագումարները — քաղաքների խորհուրդների և խորհուրդների գավառակային համագումար-

ների ներկայացուցչներից ՀՍԽՀ Սահմանադրութեան 69 հոդ. «ա» կետով սահմանված նորմայով.

դ) Հայաստանի ՍԽՀ խորհուրդների համագումարը— քաղաքային խորհուրդների և խորհուրդների գավառային համագումարների ներկայացուցչներից ՀՍԽՀ Սահմանադրութեան 24 հոդ. սահմանված նորմայով:

48. Համագումարների ընտրութեանների կանոնադրութիւնը և պատգամավորների լիազորութիւնների ճշտութիւնն ստուգելու համար յուրաքանչյուր համագումար ընտրում է մանղատային հանձնաժողով այն թվով, վորը վորոշում է ինքը համագումարը:

49. Խորհուրդների համագումարները մանղատային հանձնաժողովների գեկուցումների հիման վրա վորոշումներ են կայացնում համագումարների ընտրութիւնների կանոնադրութեան և պատգամավորների լիազորութիւնների ճշտութեան մասին:

Մանրութիւն 1.—Վերընտրվող գործադիր կոմիտեյի այն անդամները, վորոնք համագումարի պատգամավորներ չեն, ոգտվում են համագումարում խորհրդակցական ձայնի իրավունքով:

Մանրութիւն 2.—Համագումարների նախագահութիւնների և գործադիր կոմիտեյների կազմի մեջ, նաև իրրե վերադաս համագումարների ներկայացուցիչներ կարող են ընտրվել վոչ միայն համագումարների և խորհուրդների անդամները, այլ և ընդհանրապես բոլոր քաղաքացիները, վորոնք վայելում են ընտրական իրավունք՝ անկախ նրանց բնակութեան վայրից և աշխատանքից:

50. Համագումարի զբաղմունքների ընթացքում մինչև գործադիր կոմիտեյի նոր կազմի ընտրութիւնը՝ իշխանութեան գործադիր մարմին շարունակում է մնալ նախկին կազմի գործադիր կոմիտեյն, վորի ֆունկցիաները դադարում են միայն նոր կազմի գործադիր կոմիտեյի առաջին նիստը գումարելուց հետո:

51. Խորհուրդների համագումարը վերջանալուց հետո գումարվում են նորընտիր գործադիր կոմիտեյի կազմակերպչական նիստերը նախկին կազմի հետ միասին: Այդ նիստերում ընտրվում են գործադիր կոմիտեյի նախագահը և նախագահութիւնը, նաև բոլոր բաժինների վարիչները:

Մանրութիւն 1.—Գործադիր կոմիտեյները իրենց նախագահութիւնները և նախագահին ընտրում են անպայման իրենց կազմի անդամներից:

Մանրութիւն 2.—Գործադիր կոմիտեյի նախկին կազմի անդամները և բաժինների վարիչները, վորոնք նոր կազմի մեջ ընտրված չեն, այդ նիստում ոգտվում են խորհրդակցական ձայնի իրավունքով:

ԳԼՈՒԽ X.

ԳՅՈՒՂԱԿԱՆ ՅԵՎ ԳԱՎԱՌԱԿԱՅԻՆ ՎԵՐՍՏՈՒԳԻՉ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎՆԵՐԻ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

52. Գյուղական վերստուգիչ հանձնաժողովներն ընտրվում են գյուղական խորհրդի ընտրութեան հետ միաժամանակ ընտրական ժողովներում՝ յերեք անդամի և յերկու փոխանդամի կազմով:

Մանրութիւն.—Այն գյուղերում, վորտեղ ընտրական թաղամասերի քանակն ավելի յե քան ընտրվող վերստուգիչ հանձնաժողովի անդամների և նրանց փոխանդամների թիվը, վերջինների ընտրութեան կարգը սահմանվում է վերադաս ընտրական հանձնաժողովների կողմից:

53. Գավառակային վերստուգիչ հանձնաժողովներն ընտրվում են խորհուրդների համագումարների կողմից և կազմվում են 3-ից մինչև 5 անդամներից և յերկու փոխանդամներից:

54. Գյուղական և գավառակային վերստուգիչ հանձնաժողովների ընտրութիւնները կատարվում են խորհրդի կամ գործադիր կոմիտեյի անդամների և փոխանդամների ընտրութիւններից անջատ՝ հատուկ քվեարկութեամբ:

Մանրություն 1.— Գյուղական վերստուգիչ հանձնաժողովների անդամ չեն կարող ընտրվել համապատասխան գյուղական խորհրդի անդամներն ու փոխանդամները, այլև ավյալ վերստուգիչ ժանձնաժողովի վերահսկողության յենթակա հիմնարկությունների պաշտոնյաները:

Մանրություն 2.— Գավառակային վերստուգիչ հանձնաժողովի անդամ չեն կարող ընտրվել.

ա) գավառակային գործադիր կոմիտեյի անդամները և փոխանդամները.

բ) այն անձինք, վորոնք մոտ ազգականություն կամ խնամիություն ունեն գավառակային գործադիր կոմիտեյի անդամների կամ փոխանդամների հետ.

գ) գավառակային գործադիր կոմիտեյի տեխնիքական աշխատակիցները.

դ) գավառակային հողային հանձնաժողովների անդամները:

ԳԼՈՒԽ XI.

ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԻ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԲԵՎԱՆԵԼՈՒ ՎԵՐԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՅԵՎ ԼՐԱՅՈՒՅԻՉ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԿԱՐԳԻ ՄԱՍԻՆ

55. Ընտրությունները բեկանվում են հետևյալ հիմունքներով.

ա) ՀՍԽՀ Սահմանադրության և այս հրահանգի նոր մասերի խախտման դեպքում.

բ) այն դեպքում, յերբ ընտրությունը ղեկավարող մարմինների ապորինի գործողությունների դեմ քաղաքացիների աված գանգատները հիմնավոր կը ճանաչվեն:

56. Նախորդ հոդվածում հիշված հիմունքներով ընտրությունները կարող են բեկանվել.

ա) ամբողջությամբ, այսինքն խորհրդի անդամների ամբողջ կազմի վերաբերմամբ.

բ) մասնակի, այսինքն խորհրդի առանձին անդամների վերաբերմամբ— ըստ առանձին ընտրական շրջանների:

57. Ընտրությունները բեկանվում են ամբողջությամբ, յեթե պատգամավորների կիսից ավելին ընտրված է այս հրահանգի կանոնները խախտելով:

Ընտրությունները բեկանվում են մասնակի, առանձին ընտրական շրջանների վերաբերմամբ, յեթե այս հրահանգի կանոնների խախտումը տեղի յե ունեցել միայն մի կամ մի քանի ընտրական շրջաններում:

58. Ընտրություններն ամբողջությամբ բեկանելու հարցը վորոշվում է վերադաս գործադիր կոմիտեյների կողմից, իսկ մասնակի բեկանման հարցը— վերադաս ընտրական հանձնաժողովների կողմից:

59. Ընտրությունների բեկանման մասին հայտարարվում է ի գիտություն հանրության կամ հրապարակելով տեղական մամուլում կամ ընտրողների ժողովներում:

60. Ընտրությունների բեկանման դեպքում նոր ընտրությունները կատարվում են այս հրահանգով սահմանված կարգով:

61. Ընտրություններն ամբողջությամբ բեկանելու դեպքում նոր ընտրություններ կայացնելու համար այս հրահանգով սահմանված կարգով կազմվում են համապատասխան նոր ընտրական հանձնաժողովներ, իսկ ընտրությունների մասնակի բեկանման դեպքում առանձին ընտրական շրջաններում՝ այդ շրջաններում նոր ընտրություններ կայացնելու համար նշանակվում են նոր լիազորներ:

62. Այն դեպքերում, յերբ առանձին պատգամավորները հեռանում են ընտրողների կողմից հետ կանչվելու, մահվան, բնակավայրը փոխելու, ընտրական իրավունքները կորցնելու և այլ պատճառներով, նրանք փոխարինվում են այն շրջանի համար յեղած թեկնածուներով, վորի համար ընտրված էր հեռացած անդամը, իսկ թեկնածուների բա-

ցտեղայութեան դեպքում կատարվում են լրացուցիչ ընտրութիւններ:

63. Գործադիր կոմիտեաների սահմանված ժամանակից շուտ վերընտրութիւնը կամ լրացուցիչ ընտրութիւնն անհրաժեշտ դեպքերում կատարվում ե խորհուրդներէ համապատասխան արտակարգ համագումարներում, վորոնք հրավիրվում են ՀՍԽՀ Սահմանադրութեան 70 հոդ. կարգով:

Կենտրոնական Գործադիր Կոմիտեի
Նախագահ՝ Ա. ԿԱՐԻՆՅԱՆ

Կենտրոնական Գործադիր Կոմիտեի
Քարասուգար՝ Ռ. ԴԱՇՏՈՅԱՆ

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0215537

